

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Studijní program: Etika a kultura v mediální komunikaci

Michaela Kinclová

Historie a současnost olomouckých kašen

Bakalářský projekt

Vedoucí práce: doc. Tomáš Parma, Ph.D. et Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Historie a současnost olomouckých kašen“
vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury a zdrojů.

V Olomouci 15. dubna 2024

Michaela Kinclová v. r.

Obsah

Úvod	5
1 Soubor olomouckých barokních kašen	6
1.1 Olomouc v době vzniku barokních kašen.....	6
1.2 Neptunova kašna	6
1.3 Herkulova kašna	8
1.4 Jupiterova kašna.....	9
1.5 Kašna Tritónů.....	10
1.6 Caesarova kašna	11
1.7 Merkurova kašna.....	12
2 Další významné olomoucké kašny	14
2.1 Delfínova kašna a další kašny s motivem delfína	14
2.2 Saturnova kašna	15
2.3 Ariónova kašna.....	16
3 Restaurování olomouckých barokních kašen.....	18
3.1 Vliv vody.....	18
3.2 Restaurátorské postupy.....	18
4 Eticky konfliktní rozměr	19
4.1 Utilitární význam kašen v minulosti	19
4.2 Eticky konfliktní rozměr z hlediska historie	19
4.3 Eticky konfliktní rozměr z hlediska současnosti	19
4.4 Právní ochrana národních kulturních památek.....	20
4.5 Opatření týkající se Ariónovy kašny	21
5 Etický rozbor článku podle modelu Potter Box.....	22
5.1 Definice problému.....	22
5.2 Hodnoty	22
5.3 Principy.....	22
5.4 Loajality	23
5.5 Závěr etického rozboru	23
6 Mediální analýza pomocí Anopressu.....	24
7 Mediální výstup	27
Závěr	28
Anotace.....	29
Abstract	30
Seznam použitých zdrojů.....	32

Literatura	32
Periodika a články	32
Internetové zdroje	32
Ostatní zdroje	33

Úvod

Bakalářská práce *Historie a současnost olomouckých kašen* pojednává o olomouckých kašnách, především o souboru barokních kašen, který se řadí mezi národní kulturní památky. Byl postupně vytvořen po třicetileté válce, kdy došlo ke znovuzrození města Olomouce. Toto cenné historické dílo je odkazem pro budoucí generace a symbolizuje dávnou minulost prostřednictvím antické mytologie.

Cílem bakalářské práce je představit olomoucké kašny, jejich historický i současný význam a propojení s antickou mytologií. Důležité je vysvětlit symboliku, kterou kašny antickými náměty vyjadřují.

Téma bakalářské práce jsem si vybrala, protože kašny jsou nedílnou součástí Olomouce a považuji je za umělecky a historicky zajímavé dílo. Navazuji na semestrální práci s názvem *Soubor olomouckých barokních kašen*, která vznikla v 1. ročníku studia, a to v rámci Tematického bloku A – Dějiny a střety kultur.

Tato práce sestává ze sedmi kapitol. První kapitola krátce popisuje dějiny Olomouce v období vzniku souboru kašen a podrobně se zabývá jednotlivými kašnami ze souboru olomouckých barokních kašen i jejich propojením s antickou mytologií. Druhá kapitola se věnuje dalším významným olomouckým kašnám, konkrétně se jedná o Delfínovu, Saturnovu a Ariónovu. U Delfínovy kašny je rovněž pojednáno o jiných olomouckých kašnách s motivem delfína. Třetí kapitola se zaměřuje na restaurování kašen. Čtvrtá kapitola představuje eticky konfliktní rozměr tématu, a to z více pohledů. V páté kapitole se pomocí metody Potter Box rozebírá článek o zákazu koupání v kašnách. Šestá kapitola obsahuje mediální analýzu publikovaných mediálních výstupů o olomouckých kašnách. Ta je zpracována na základě rešerše pomocí mediální databáze Anopress. Sedmá kapitola představuje mediální výstup – fotografie a fotoknihu s názvem *Život olomouckých kašen*.

Práce je založena především na literární rešerši, také na etické a mediální analýze. Pro vypracování byl nejvíce přínosný souhrnný třídílný katalog k výstavě *Olomoucké baroko* a publikace *Voda pro Olomouc: z historie zásobování města Olomouce vodou*.

Děkuji doc. Tomáši Parmovi, Ph.D. et Ph.D. za cenné rady a odborné vedení teoretické práce.

1 Soubor olomouckých barokních kašen

Mezi významné olomoucké památky patří ojedinělý soubor městských barokních kašen vytvořený v letech 1683–1735. Je dokladem antické tradice a snah o povznesení města po traumatech způsobených třicetiletou válkou.¹ Tento soubor se od roku 1995 řadí mezi národní kulturní památky spolu se sloupem Nejsvětější Trojice a morovým sloupem se sochou Panny Marie. Jednotlivé kašny se sochařskými výjevy z mýtů a pověstí z antických dob se vyznačují unikátním architektonickým řešením nádrží.²

1.1 Olomouc v době vzniku barokních kašen

V období baroka, volně vymezeném 17. a 18. stoletím, zažila Olomouc zásadní hospodářský rozvoj a kulturní rozkvět. Na počátku této etapy se však musela nejprve vyrovnat s nepřízní osudu v podobě náboženské nesnášenlivosti, morových epidemií, ničivého požáru, švédské okupace během třicetileté války a ztráty statusu hlavního města Moravy. Sídlo biskupa s diecézí, kapituly a jezuitské univerzity zde však zůstalo.³ V letech 1680–1754 byl v Olomouci vytvořen mimořádný a vzácný barokní program památek jako odezva na upadající věhlas města.⁴ Do něj se řadí i soubor olomouckých barokních kašen. Prostřednictvím výtvarných a symbolických prostředků došlo k trvalé proměně Olomouce.⁵

1.2 Neptunova kašna

V roce 1683 byla vybudována první barokní kašna na Dolním náměstí – Neptunova.⁶ Na jejím místě se kdysi nacházela kaple sv. Markéty.⁷ Kašna jako jedna z mála nikdy nebyla přemístěna.⁸

Olomoucký magistrát požádal Michaela Mandíka (kolem 1640–1694) o sochařskou výzdobu. Stalo se tak pravděpodobně z podnětu královského komořího a zemského soudce

¹ GARČIC, Jindřich a MÉSZÁROS, Bernadett. *Antická Pécs a "antická" Olomouc: katalog výstavy*. V Olomouci: Vlastivědné muzeum, c2007, s. 9.

² *Olomoucké baroko: výtvarná kultura let 1620-1780: průvodce*. [Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2010], s. 46.

³ TOGNER, Milan. *Triumf baroka*. In: JAKUBEC, Ondřej, ed. a PERŮTKA, Marek, ed. *Olomoucké baroko: výtvarná kultura let 1620-1780. 3, Historie a kultura*. 1. vyd. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2011, s. 17.

⁴ MLČÁK, Leoš. *Olomoucká mytologie*. In: ELBEL, Martin, ed., JAKUBEC, Ondřej, ed. a BLÁHA, Josef. *Olomoucké baroko. 1 - úvodní svazek, Proměny ambicí jednoho města*. 1. vyd. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2010, s. 100.

⁵ *Olomoucké baroko: výtvarná kultura let 1620-1780: průvodce*, s. 4.

⁶ PAVLÍČEK, Martin. *Olomoucké barokní kašny*. In: JAKUBEC, Ondřej, ed., PERŮTKA, Marek, ed. a ANTONOVIČ, Vladan. *Olomoucké baroko. 2 - katalog, Výtvarná kultura let 1620-1780*. 1. vyd. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2010, s. 152.

⁷ MLČÁK, Leoš. *Olomoucká mytologie*. In: ELBEL, Martin, ed., JAKUBEC, Ondřej, ed. a BLÁHA, Josef. *Olomoucké baroko. 1 - úvodní svazek, Proměny ambicí jednoho města*, s. 104.

⁸ TICHÁK, Milan. *Ztracené adresy: o tom, co v Olomouci bývalo a co už není*. 1. vyd. V Olomouci: Burian a Tichák, 2007, s. 120–121.

Ferdinanda Julia hraběte Salm-Neuburga (1650–1697), na jehož panství v Tovačově Mandík pobýval. Nádrž kašny vyhotovil patrně podle vlastního návrhu olomoucký kameník Václav Schüller. Na stavbě při sestavování dozoroval olomoucký zednický mistr Jan Jiří Sestaler z Bavorska, který byl opatrovníkem nezletilých bratrů Václava a Kristiána Renderových. Kašna se taktéž nazývala Želví, a to podle výzdoby v podobě čtveřice želv ve vodě. Želvy byly nejspíše odstraněny, když v roce 1754 holešovský kameník Jiří Polášek prováděl celkovou renovaci kašny.

Hlavní figura Neptuna stojí na skalisku, kde se nachází Mandíkova signatura „*MANDIK FE*“. Postava boha je v mírném rotačním pohybu. Trojzubcem krotí mořské koně.⁹ Chrání tím Olomouc před záplavami.¹⁰ Martin Pavlíček blíže popisuje typický vzhled Neptunovy tváře, jež „*je vepsána téměř do čtverce s ostře tesanou spodní čelistí a nadočnicovými oblouky nad velkýma očima*“.¹¹ Stejnou sochu Neptuna, jen zrcadlově otočenou, Mandík vytvořil před rokem 1673 pro fontánu kolonády Květné zahrady v Kroměříži. Fontána se nedochovala.

Na Neptunově kašně se odráží působení italské umělecké tvorby.¹² Také je zde velice zřetelná symbolika čísla čtyři, která byla zakomponována do jednotlivých prvků, a to v podobě čtyř míst na skalnatém podloží, čtyř mořských koní a čtyř želv ve vodě. Podle Leoše Mlčáka „*odkazuje na světové strany, čtyři věky, roční období, lidské temperamenty, rajské řeky, živly, větry, evangelisty, velké proroky, církevní učitele i základní ctnosti*“.¹³

Neptun (latinsky Neptunus) byl italský bůh pramenícího vodstva, kterého ztotožnili s řeckým bohem moře Poseidónem, a to už před 4. stoletím př. n. l. Římané se považovali za pevninský zemědělský lid, kdežto Řekové byli schopní mořeplavci. Proto na sebe vzal Neptun podobu Poseidóna a ujal se poslání boha moře. Neptunovy atributy byly obdobné jako u Poseidóna – trojzubec a delfín, také se vyobrazoval ve voze se spřežením delfínů či

⁹ PAVLÍČEK, Martin. *Olomoucké barokní kašny*. In: JAKUBEC, Ondřej, ed., PERŮTKA, Marek, ed. a ANTONOVIČ, Vladan. *Olomoucké baroko. 2 - katalog, Výtvarná kultura let 1620-1780*, s. 152.

¹⁰ FIALA, Jiří, KAŠPAR, Zdeněk a ŠTĚPÁN, Jan. *Voda pro Olomouc: z historie zásobování města Olomouce vodou*. V Olomouci: Danal, 2010, s. 11.

¹¹ PAVLÍČEK, Martin. *Olomoucké barokní kašny*. In: JAKUBEC, Ondřej, ed., PERŮTKA, Marek, ed. a ANTONOVIČ, Vladan. *Olomoucké baroko. 2 - katalog, Výtvarná kultura let 1620-1780*, s. 152.

¹² Tamtéž, s. 152.

¹³ MLČÁK, Leoš. *Olomoucká mytologie*. In: ELBEL, Martin, ed., JAKUBEC, Ondřej, ed. a BLÁHA, Josef. *Olomoucké baroko. 1 - úvodní svazek, Proměny ambic jednoho města*, s. 104.

mořských koníků.¹⁴ Poseidón miloval koně. Řídil veškeré dění na moři i v moři. Zlatým trojzubcem rozpoutával bouře, ale také je uklidňoval, tříštil skály a zabíjel protivníky.¹⁵

1.3 Herkulova kašna

Druhá nejstarší kašna unikátního souboru je Herkulova. Nachází se na Horním náměstí. Vznikala v letech 1687–1688. Původně byla umístěna v jeho severozápadním rohu, kde již v roce 1549 stávala kašna jiná. Při požáru v roce 1709 došlo k poškození a následné opravě Herkulovy kašny. Ovšem roku 1716 byla nucena přenechat tento prostor nové barokní památce, a to sloupu Nejsvětější Trojice. Přesunula se na nynější místo – před severní průčelí radnice. Opět pochází z dílny sochaře Michaela Mandíka, Václav Schüller znovu vyprojektoval a zhotovil vanu se soklem.

Jemný rotační pohyb oživuje sochu boha a vyvolává jakési ochranné gesto. Kostkovanou orlici nese Herkules v levé ruce. V druhé ruce drží kyj (dříve kovový meč), kterým ji chrání před sedmihlavou lernskou hydrou.¹⁶ Na jejím těle se nachází ozdobná signatura Mandíka, která obsahuje písmena M a F („Mandik Fecit“).¹⁷ Jako chrliče vody zpočátku sloužily tři bezhlavé krky hydry, které byly po čase osazeny hlavami. Postava Herkula na kašně ztělesňuje císaře a českého krále Leopolda I. Chrání obyvatele Olomouce a Moravy. Nepřátelé města a státu v podobě lernské hydry mu leží u nohou.¹⁸ Znak města Olomouce v podobě „oživlé“ šachované orlice a bojující Herkules ve lví kůži, který díky své síle a nebojácnosti zvítězil nad zlem, symbolizovali vítězství nad Turky u Vídně a obnovené město, které bylo téměř zničeno po třicetileté válce.¹⁹

Obdobu námětu Herkula a císaře využil autor Jan Jiří Bendl (kolem 1610–1680) v roce 1670 u Leopoldovy kašny v Královské zahradě Pražského hradu. Zde je znázorněn boj Herkula s trojhlavým psem Kerberem. Stejný výjev zdobí i mladší kašnu Parnas na Zelném

¹⁴ NEŠKUDLA, Bořek. *Encyklopedie bohů & mýtů starověkého Říma & Apeninského poloostrova*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 138–139.

¹⁵ KREJČÍ, Vilém. *Poseidón*. In: BAHNÍK, Václav. *Slovník antické kultury*. Praha: Svoboda, 1974, Členská knižnice nakl. Svoboda, s. 499.

¹⁶ PAVLÍČEK, Martin. *Olomoucké barokní kašny*. In: JAKUBEC, Ondřej, ed., PERŮTKA, Marek, ed. a ANTONOVIČ, Vladan. *Olomoucké baroko. 2 - katalog, Výtvarná kultura let 1620-1780*, s. 153.

¹⁷ FIALA, Jiří, KAŠPAR, Zdeněk a ŠTĚPÁN, Jan. *Voda pro Olomouc: z historie zásobování města Olomouce vodou*, s. 17.

¹⁸ PAVLÍČEK, Martin. *Olomoucké barokní kašny*. In: JAKUBEC, Ondřej, ed., PERŮTKA, Marek, ed. a ANTONOVIČ, Vladan. *Olomoucké baroko. 2 - katalog, Výtvarná kultura let 1620-1780*, s. 153.

¹⁹ MLČÁK, Leoš. *Olomoucká mytologie*. In: ELBEL, Martin, ed., JAKUBEC, Ondřej, ed. a BLÁHA, Josef. *Olomoucké baroko. 1 - úvodní svazek, Proměny ambic jednoho města*, s. 104.

trhu v Brně (1690–1695), kterou vyprojektoval architekt Johann Bernhard Fischer z Erlachu (1656–1723).²⁰

Héraklés (latinsky Hercules) byl díky své pověstné síle a odvaze považován za nejznámějšího řeckého hrdinu. Pro krále Eurysthea splnil 12 velkých úkolů. Například zabil nemejského lva a lernskou hydru či přivedl z podsvětí trojhlavého psa Kerbera. Hrdinských skutků provedl spoustu, díky nim se stal nesmrtelným.²¹

1.4 Jupiterova kašna

Pustošivý požár, který postihl město v roce 1709, stál za vznikem dalších dvou kašen – Jupiterovy a Tritónů. Nejspíše bylo záměrem zvýšit množství vodních zdrojů. Mimo to byl v roce 1711 tiskem vydán nový městský požární předpis.²²

Socha sv. Floriána zdobila třetí barokní kašnu situovanou v jižní části Dolního náměstí. V roce 1707 ji zhotovil neznámý sochař. V roce 1735 však byla vyměněna za sochu Jupitera. Vytvořil ji Filip Sattler (1692–1738). Úmyslem bylo zjevně sjednotit všechny kašny tak, aby obsahovaly figury z antických mýtů nebo dějin Říma.²³ Sv. Florián byl přemístěn na městský statek ve Skrbeni. Nové sochy ochránce před požáry byly umístěny před kostel sv. Michala a na čestný sloup Nejsvětější Trojice. Výběr těchto míst nebyl náhodný. Jednalo se o silně postižené části Olomouce požárem v roce 1709.²⁴ Samotná kašna svoje místo nikdy nezměnila.²⁵

Za architektonickým řešením kašny stál vlivný podnikatel a kameník Václav Render (1669–1733). Ke zhotovení díla také přispěli olomoucký stavitel Jan Jakub Kniebandl (1670–1730) a malíř Francesco Arigone (1667–1714) z Milána. Arigone původní sochu sv. Floriána polychromoval. Malíři v té době polychromovali skulptury na olomouckých kašnách nebo pokrývali jejich povrch okrovou, bílou či slonovinovou barvou.²⁶

²⁰ PAVLÍČEK, Martin. *Olomoucké barokní kašny*. In: JAKUBEC, Ondřej, ed., PERŮTKA, Marek, ed. a ANTONOVIČ, Vladan. *Olomoucké baroko. 2 - katalog, Výtvarná kultura let 1620-1780*, s. 153.

²¹ KREJČÍ, Vilém. *Héraklés*. In: BAHNÍK, Václav. *Slovník antické kultury*, s. 249–250.

²² MLČÁK, Leoš. *Olomoucká mytologie*. In: ELBEL, Martin, ed., JAKUBEC, Ondřej, ed. a BLÁHA, Josef. *Olomoucké baroko. 1 - úvodní svazek, Proměny ambic jednoho města*, s. 104.

²³ PAVLÍČEK, Martin. *Olomoucké barokní kašny*. In: JAKUBEC, Ondřej, ed., PERŮTKA, Marek, ed. a ANTONOVIČ, Vladan. *Olomoucké baroko. 2 - katalog, Výtvarná kultura let 1620-1780*, s. 153–155.

²⁴ MLČÁK, Leoš. *Olomoucká mytologie*. In: ELBEL, Martin, ed., JAKUBEC, Ondřej, ed. a BLÁHA, Josef. *Olomoucké baroko. 1 - úvodní svazek, Proměny ambic jednoho města*, s. 104.

²⁵ TICHÁK, Milan. *Ztracené adresy: o tom, co v Olomouci bývalo a co už není*, s. 119.

²⁶ PAVLÍČEK, Martin. *Olomoucké barokní kašny*. In: JAKUBEC, Ondřej, ed., PERŮTKA, Marek, ed. a ANTONOVIČ, Vladan. *Olomoucké baroko. 2 - katalog, Výtvarná kultura let 1620-1780*, s. 154.

Podle Martina Pavlíčka se Jupiter „vyznačuje expresivní muskulaturou i tváří, stejně jako mocně pojatými záhyby draperie ve zploštělém reliéfu“.²⁷ Stojí na podstavci s květinovými festony. V jeho rozích jsou čtyři lví hlavy, které slouží jako chrliče vody. Sokl je nejspíše originálním prvkem kašny z roku 1707.²⁸ V pravé zvednuté ruce drží Jupiter svazek blesků. Pod levou nohou se nachází jeho symbol – orel.²⁹

Jupiter (latinsky Iuppiter) byl bůh vládnoucí nebi a přírodním silám, následně ztotožněn s nejvyšším řeckým bohem Diem.³⁰ Jupiter se ujal role ochránce římského impéria. Orel, který nosil blesky boha, byl jemu zasvěcený pták.³¹ Právě díky vládě nad blesky Jupitera pokládali za strážce slibu, oddanosti a práva. Pod jeho ochranou vítězila vojska v boji.³²

1.5 Kašna Tritónů

Kašna Tritónů byla vytvořena jako čtvrtá. Stalo se tak v roce 1709. Jindřich Garčic zmiňuje, že kašna při zbudování a v následujícím období po něm nebyla takto nazývána. Rovněž uvádí, že Florian Joseph Lautzky ve svém díle z roku 1746 nepoužívá její název a při popisu neoznačuje žádnou ze soch jako Tritóna, jelikož nemají lidskou podobu od pasu nahoru a spodní část těla jako rybí ocas. Současný název se rozšířil až od 19. století.³³

Sochařskou výzdobu vytvořil neznámý olomoucký sochař. Stalo se tak v dílně Václava Rendra, který řídil celou její stavbu. Smlouvu na zhotovení díla podepsal Render s magistrátem poté, co předložil městu svůj návrh. Zpočátku se kašna nacházela na rozcestí ulic Denisovy, Ztracené a Ostružnické. V roce 1890 byla přemístěna na náměstí Republiky.

V dolní části kašny se nachází dva vodní muži, a to zády k sobě. Nad sebou nesou obrovskou lasturu. Mezi nimi jsou umístěny dvě mohutné ryby. Jejich stočené ocasy se snaží podpírat mušlí. Dále však Pavlíček píše o těchto tvorech jako o delfínech. V horní části lastury je dítě se dvěma draky na řetízích. Detaily sochařské výzdoby jsou podobné způsobu práce tehdejšího sochaře Augustina Jana Thomasbergera (1676/1679–1734).

²⁷ Tamtéž, s. 155.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ GARČIC, Jindřich a MÉSZÁROS, Bernadett. *Antická Pécs a "antická" Olomouc: katalog výstavy*, s. 13.

³⁰ SVOBODA, Ludvík, ed. a kol. *Encyklopedie antiky*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1973, s. 281–282.

³¹ KREJČÍ, Vilém. *Iuppiter*. In: BAHNÍK, Václav. *Slovník antické kultury*, s. 296.

³² SVOBODA, Ludvík, ed. a kol. *Encyklopedie antiky*, s. 282.

³³ GARČIC, Jindřich. *Poselství kašny Tritónů*. *KROK: kulturní revue Olomouckého kraje*. 2019, roč. 16, č. 3, s. 64.

Kašna je inspirována římskou kašnou Fontana del Tritone od Berniniho. Pavlíček považuje kašnu Tritónů za velmi kvalitní a osobité cenné dílo, které se řadí do soudobé evropské tvorby.³⁴

Tritón byl mořský bůh.³⁵ Popisuje se jako obrovský tvor s tělem od pasu nahoru jako člověk a od pasu dolů jako ryba. Vlastnil lasturu, kterou měl neustále při sobě. Pomocí ní mohl rozbouřit moře nebo jej naopak uklidnit.³⁶ Tritóni, o kterých se následně pojednává v množném čísle, zauímají roli průvodců Poseidóna a protějšků Néreoven.³⁷

1.6 Caesarova kašna

Již od dob středověku se formovala východní část Horního náměstí jako důležité místo veřejného dění s dominantami věže radnice s orlojem a lodžii. Na tento prostor navazuje Ztracená ulice, která sloužila jako významná cesta, dále na jihu průchod k Michalskému vrchu a při severní straně náměstí hlavní městský chrám sv. Mořice. Zcela jistě se u ústí Ztracené ulice objevily již ve středověku zásobárny vody pro město. Ovšem až roku 1623 byla prokázána existence kašny Spravedlnosti se sochou rytíře.

Caesarova kašna nahradila tuto dřívější.³⁸ Nikdy nedošlo k jejímu přemístění.³⁹ Byla zbudována v letech 1724–1725. Za jejím vznikem stál Jan Josef Valchovský z Walchenheimu (kolem 1672–1749). Tento významný olomoucký měšťan a právník vypracoval návrh kašny. Podílel se i na jejím financování. O sochařskou výzdobu se postaral velmi mladý sochař Jan Jiří Schaubberger. Jeho sousoší bylo považováno za dokonalé mistrovské dílo, tudíž se z tovaryše stal sochařským mistrem. Kamenických prací se ujal Václav Render. Kašna měla být údajně dokončena a uvedena do provozu 29. září 1725, tedy na svátek sv. Michala.⁴⁰

*„Bylo-li v celé Evropě od dob humanismu módním společenským zvykem hledat počátky panovnických i významných šlechtických rodů v hluboké minulosti, ve středověku či dokonce až v dobách římských, snažila se i významná města poukazovat na svou starobylost hledáním vazeb na domnělé antické kořeny.“*⁴¹ Ani Olomouc nebyla v tomto směru výjimkou, jelikož místní badatelé vyvodili jméno města z latinského Juliomontium již v polovině

³⁴ PAVLÍČEK, Martin. *Olomoucké barokní kašny*. In: JAKUBEC, Ondřej, ed., PERŮTKA, Marek, ed. a ANTONOVIČ, Vladan. *Olomoucké baroko. 2 - katalog, Výtvarná kultura let 1620-1780*, s. 155.

³⁵ SVOBODA, Ludvík, ed. a kol. *Encyklopedie antiky*, s. 631.

³⁶ KREJČÍ, Vilém. *Tritón*. In: BAHNÍK, Václav. *Slovník antické kultury*, s. 629.

³⁷ SVOBODA, Ludvík, ed. a kol. *Encyklopedie antiky*, s. 631.

³⁸ JEMELKOVÁ, Simona. *Caesarova kašna*. In: ELBEL, Martin, ed., JAKUBEC, Ondřej, ed. a BLÁHA, Josef. *Olomoucké baroko. 1 - úvodní svazek, Proměny ambicí jednoho města*, s. 119.

³⁹ TICHÁK, Milan. *Ztracené adresy: o tom, co v Olomouci bývalo a co už není*, s. 120.

⁴⁰ JEMELKOVÁ, Simona. *Caesarova kašna*. In: ELBEL, Martin, ed., JAKUBEC, Ondřej, ed. a BLÁHA, Josef. *Olomoucké baroko. 1 - úvodní svazek, Proměny ambicí jednoho města*, s. 119.

⁴¹ Tamtéž.

15. století. Dávali jej do souvislosti s pověstmi o založení města římským vojevůdcem Gaiem Iuliem Caesarem.

Velkolepá jezdecká socha Gaia Iulia Caesara dominuje na největší kašně z barokního souboru. Caesar se odklání od radnice.⁴² Obrací se směrem k Michalskému kopci, k bájně „Juliově hoře“, kde měl údajně svůj hrad. Rovněž se dívá do oken domu, který vlastnil již zmíněný Jan Josef Valchovský z Walchenheimu, vlivný měšťan.⁴³ V ruce pevně drží svitek se zakládací listinou města, hlavu mu zdobí vavřínový věnec. Pod koněm leží dva muži, kteří zosobňují vodní božstva. V ruce drží štíty se znaky Moravy a Dolních Rakous. Gesto spojených rukou symbolizuje soutok řek Moravy a Dunaje. Také se zde nachází nádoby, ze kterých tryská voda. Podstatnou součástí kašny je pes. Představuje symboliku tehdejší barokní Olomouce. Leží na skalnatém soklu pod zadníma nohama oře. Vyjadřuje věrnost a oddanost města vládnoucímu císařskému rodu. Na skále pod tlapou psa se objevuje nevýrazný reliéf, který vypadá jako rostlinný ornament nebo jelení paroh. Prozatím zůstává nedořešen význam tohoto prvku symboliky.

Jako předlohu pro sochu Caesara použil Schauberger Berniniho jezdeckou sochu císaře Konstantina I. Velikého z vatikánské Scala Regia a Ludvíka XIV. z Versailles.⁴⁴

Gaius Iulius Caesar (100–44 př. n. l.) byl římský vojevůdce, politik a spisovatel, ale také výborný řečník. Za doby své vlády disponoval velkým množstvím kompetencí. Je známá jeho role coby diktátora, konzula či tribuna. Válečné úspěchy popisoval ve svém díle, které je považováno za velmi zdařilé.⁴⁵

1.7 Merkurova kašna

Merkurova kašna, poslední z barokního souboru, byla zbudována v roce 1727. Kašna stojí na nepravidelné křižovatce tří olomouckých ulic – 28. října, Slovenské a 8. května. Když v roce 1972 poblíž započala výstavba obchodního domu Prior, byla kašna rozebrána a spolu se sousoším odvezena do skladiště. Poté se v roce 1983 vrátila zpět na téměř stejné místo, jen se nepatrně posunula kvůli narůstajícímu dopravnímu ruchu a tramvajovému kolejišti v ulici 8. května.⁴⁶

⁴² Tamtéž, s. 119–120.

⁴³ Tamtéž, 122.

⁴⁴ Tamtéž, 120–121.

⁴⁵ SVOBODA, Ludvík, ed. a kol. *Encyklopedie antiky*, s. 109–110.

⁴⁶ TICHÁK, Milan. *Ztracené adresy: o tom, co v Olomouci bývalo a co už není*, s. 121.

Na kašně spolupracoval Václav Render spolu s Filipem Sattlerem. Sochař Sattler zde uplatnil svoje poznatky ze starší italské sochařské tvorby. Stal se mu předlohou manýristický bronz Merkura od Giambologni (1529–1608).⁴⁷

Postava boha se nachází na skále. Merkur má nasazený klobouk (petasus) a v natažené ruce svírá berlu se dvěma spletenými hady (caduceus). U nohou, které zdobí okřídlené opánky (talaria), mu sedí andílek, nový neantický prvek. Na soklu jsou umístěny tři ryby, které plní funkci chrličů vody. Kašna stojí na křižovatce cest, to vypovídá o antické tradici zasazovat Merkurovy symboly do těchto míst. Do roku 1784 se poblíž kašny nacházel hřbitov. Je tudíž vystižena úloha Merkura jako průvodce mrtvých.⁴⁸ Navíc již zmíněné tři ryby mají hadovitou podobu, lze si je tedy vyložit jako symboly řek Léthé, Styx a Acherón, které protékají říší mrtvých.⁴⁹

Starší Merkurova kašna vznikla v Brně v letech 1696–1699. Jejím autorem je Johann Ignaz Bendl, který tvořil v letech 1682–1730.⁵⁰ Stejný námět se objevil i v rámci podobného triumfálního programu ve městě Augšpurk, kde se poprvé ukazuje vedle hlavní postavy boha i motiv putta.⁵¹

Merkur (latinsky Mercurius) byl označován jako římský bůh obchodu, poté ztotožňován s řeckým bohem Hermem. Od něj převzal i roli průvodce mrtvých do podsvětí. Přesto bylo jeho hlavním posláním plnit funkci boha obchodu. Heroldská hole (caduceus) se dvěma spletenými hady, okřídlený kloubouk a střevíce patří mezi jeho atributy.⁵² „Byl také považován za prostředníka mezi božskou a lidskou moudrostí.“⁵³

⁴⁷ PAVLÍČEK, Martin. *Olomoucké barokní kašny*. In: JAKUBEC, Ondřej, ed., PERŮTKA, Marek, ed. a ANTONOVIČ, Vladan. *Olomoucké baroko. 2 - katalog, Výtvarná kultura let 1620-1780*, s. 156.

⁴⁸ GARČIC, Jindřich a MÉSZÁROS, Bernadett. *Antická Pécs a "antická" Olomouc: katalog výstavy*, s. 15.

⁴⁹ FIALA, Jiří, KAŠPAR, Zdeněk a ŠTĚPÁN, Jan. *Voda pro Olomouc: z historie zásobování města Olomouce vodou*, s. 32–34.

⁵⁰ PAVLÍČEK, Martin. *Olomoucké barokní kašny*. In: JAKUBEC, Ondřej, ed., PERŮTKA, Marek, ed. a ANTONOVIČ, Vladan. *Olomoucké baroko. 2 - katalog, Výtvarná kultura let 1620-1780*, s. 156–157.

⁵¹ MLČÁK, Leoš. *Olomoucká mytologie*. In: ELBEL, Martin, ed., JAKUBEC, Ondřej, ed. a BLÁHA, Josef. *Olomoucké baroko. 1 - úvodní svazek, Proměny ambicí jednoho města*, s. 105.

⁵² NEŠKUDLA, Bořek. *Encyklopedie bohů & mýtů starověkého Říma & Apeninského poloostrova*, s. 132–133.

⁵³ Tamtéž, s. 133.

2 Další významné olomoucké kašny

V Olomouci se nachází mnoho kašen, které jsou rozmístěny nejen v centru města. V době baroka vznikl soubor šesti kašen, který od roku 1995 patří mezi národní kulturní památky.⁵⁴ Rovněž vznikly další dvě barokní kašny – Delfínova a Saturnova. Pro Olomouc je taktéž významná novodobá Ariónova kašna. Byla vytvořena zhruba o 250 let později, původně ale měla dovršit unikátní soubor barokních kašen.⁵⁵

2.1 Delfínova kašna a další kašny s motivem delfína

Delfínova kašna byla původně osazena sochou dítěte s delfínem. Zhotovil ji olomoucký sochař Filip Sattler v roce 1724 nebo 1725. Zpočátku se nacházela v Bernardinské ulici (dnešní Slovenská 10), a to před starou hradební brankou. V roce 1830 byla přemístěna ke zdi sakristie dominikánského kostela Neposkvrněného početí Panny Marie, jelikož se zbourala nepotřebná brána a přestavěly se blízké domy. I zde překážela, tudíž v roce 1909 putovala do dvora školy Na Hradě, která se zrovna dostavěla. V roce 2005, téměř po sto letech, byla přestěhována zpět ke kostelu. Není jasné, kdy došlo ke ztrátě sochy dítěte s delfínem, zda při prvním přesunu kašny, nebo ještě před ním. Vystřídala ji lví hlava. Ovšem motiv delfína se postupem času do Olomouce několikrát vrátil...⁵⁶ Dnes zdobí nádrž v Sokolské ulici čtvercová deska s kruhovým reliéfem lví hlavy, z jejíž tlamy tryská voda. Dle historických pramenů (*Popis královského hlavního města Olomouce sepsaný syndikem Floriánem Josefem Louckým roku 1746*) byla kašna považována za sedmou městskou kašnu. Zřídili ji pouze pro několik domů. Z tohoto důvodu je malá. Jako vodní zdroj jí sloužila Merkurova kašna.⁵⁷

U příležitosti padesátého výročí nástupu císaře Františka Josefa I. na rakouský trůn v Olomouci byl odhalen pomník tohoto panovníka, a sice 2. prosince 1898. Na zhotovení se podíleli sochař Anton Brenek (1848–1908) a architekt Camillo Sitte (1843–1903), kteří stojí také za vznikem výklenkové kašny s původním sousoším dítěte s delfínem. Byla umístěna na Horním náměstí, konkrétně na západní zdi olomoucké radnice. Kašna představovala celek s pomníkem, vytvářela jeho pozadí. Navíc obě umělecká díla spojoval význam. Chlapec sedící na delfínu nesl kartuši, která obsahovala nápis s odkazem na zrušení olomoucké pevnosti. Tato událost se stala za vlády Františka Josefa I.⁵⁸ V původním sousoší dítěte sedícího na delfínu z roku 1898 lze spatřit symboliku té doby. „*Bájný vodní tvor vysvobozuje*

⁵⁴ *Olomoucké baroko: výtvarná kultura let 1620-1780: průvodce*, s. 46.

⁵⁵ GARČIC, Jindřich a MÉSZÁROS, Bernadett. *Antická Pécs a "antická" Olomouc: katalog výstavy*, s. 11.

⁵⁶ TICHÁK, Milan. *Ztracené adresy: o tom, co v Olomouci bývalo a co už není*, s. 121.

⁵⁷ GARČIC, Jindřich a MÉSZÁROS, Bernadett. *Antická Pécs a "antická" Olomouc: katalog výstavy*, s. 15–16.

⁵⁸ GARČIC, Jindřich. *Sedmá kašna aneb příběh olomoucké touhy po nápravě minulosti. KROK: kulturní revue Olomouckého kraje*. 2022, roč. 19, č. 4, s. 31.

*dítě (jako kdysi pěvce Ariona) ze zajetí životu nepříznivého prostředí, jímž bylo v Olomouci až do roku 1888 zakletí do pout vojenské pevnosti.*⁵⁹ 8. května 1945 socha chlapce s delfínem nevydržela nápor válečných bojů a pro značné poškození musela být v roce 1948 vyměněna za postavu ženy ztělesňující zdraví (Hygie). Autorem je olomoucký sochař Karel Lenhart (1904–1978). Zachována zůstala pouze spodní nádrž kašny.⁶⁰ Socha Hygie drží v pravé ruce misku, ze které vyčnívá hlava hada.

Také sochař Julius Pelikán (1887–1969) využil stejného motivu dítěte sedícího na delfínu ke zhotovení kašny v roce 1957. Umístil ji ve dvoře nového domu v ulici Na Vozovce, a to naproti jeho vile a ateliéru.⁶¹

Delfín (latinsky delphin nebo delphinus) byl v antice nejoblíbenějším mořským živočichem. Charakterizovala ho vřelost k bohům i lidem, nalézal potěšení v hudbě a ve zpěvu. Zpočátku jej patrně pokládali za mořské božstvo, následně ztotožnili s Poseidónem nebo ho také řadili k jeho doprovodu. Plnil i roli průvodce Tritóna. Byl součástí různých mýtů a příběhů, vynášel z moře mrtvé nebo zachraňoval živé – Aríóna. Objevoval se na vázách, lampách a jiných předmětech v renesančním umění, na nichž byl zachycen, jak vozí na hřbetě Eróty.⁶² „*Delfín na kašně neměl tak být jen prostou personifikací vody, ale i symbolem křesťanské víry a předobrazem Kristovy smrti a vzkříšení.*“⁶³

2.2 Saturnova kašna

Další barokní kašnou je Saturnova. Toto společné dílo sochaře Josefa Winterhaldera staršího (1702–1769) z Vöhrenbachu v Bádensku-Württembersku a olomouckého kameníka Šimona Judy Kapříka vznikalo v letech 1737–1741. Bylo umístěno na 1. nádvoří kláštera na Hradisku. Na skalisku s kamennými želvami, žábami, šneky i vodními rostlinami se nacházely postavy starozákonních soudců Samsona a Gedeona.⁶⁴ Jejich život byl spojen s vodním živlem. Další starozákonní figury od Winterhaldera zdobily i slavnostní sál.⁶⁵ V roce 1751 u příležitosti oslav 600. výročí příchodu premonstrátů na Hradisko byly sochy vyměněny za skulpturu Saturna s kosou. Měl představovat věčnou existenci hradiského

⁵⁹ TICHÁK, Milan. *Ztracené adresy: o tom, co v Olomouci bývalo a co už není*, s. 124.

⁶⁰ FIALA, Jiří, KAŠPAR, Zdeněk a ŠTĚPÁN, Jan. *Voda pro Olomouc: z historie zásobování města Olomouce vodou*, s. 62.

⁶¹ Tamtéž, s. 63.

⁶² SVOBODA, Ludvík, ed. a kol. *Encyklopedie antiky*, s. 135–136.

⁶³ MLČÁK, Leoš. *Olomoucká mytologie*. In: ELBEL, Martin, ed., JAKUBEC, Ondřej, ed. a BLÁHA, Josef. *Olomoucké baroko. 1 - úvodní svazek, Proměny ambic jednoho města*, s. 106.

⁶⁴ FIALA, Jiří, KAŠPAR, Zdeněk a ŠTĚPÁN, Jan. *Voda pro Olomouc: z historie zásobování města Olomouce vodou*, s. 38.

⁶⁵ PAVLÍČEK, Martin. *Olomoucké barokní kašny*. In: JAKUBEC, Ondřej, ed., PERŮTKA, Marek, ed. a ANTONOVIČ, Vladan. *Olomoucké baroko. 2 - katalog, Výtvarná kultura let 1620-1780*, s. 160.

konventu. Vytvořil ji opět Josef Winterhalder starší. Sousoší Samsona a Gedeona mělo být převezeno do Šebetova u Blanska, konkrétně do letního sídla hradiských premonstrátů. Ve zdejším zámeckém parku se postavy na kašně nacházely i v polovině 20. století. Aktuálně není známo, kde se vyskytují.

Asi koncem 18. století byla Saturnova kašna i se sochami odstraněna. Někdy v letech 1989–1998 došlo k částečnému obnovení zaniklé kašny, avšak pouze její nádrže na původním barokním půdorysu.⁶⁶

Saturn (latinsky Saturnus), římský bůh, byl ztotožňován s řeckým Kronem. Považovali ho za boha zemědělství, i když tato jeho úloha není zcela jasná. Období vlády Saturna v Itálii bylo označováno jako zlatý věk. Obyvatelům například ukázal, jak pěstovat vinnou révu či hnojit pole, předal jim mravní hodnoty.⁶⁷ Následně byl také považován za boha času.⁶⁸

2.3 Ariónova kašna

V polovině 18. století měl být dokončen soubor olomouckých barokních kašen zbudováním té poslední – Ariónovy. Plánovali ji postavit na Horním náměstí mezi ústím Střední ulice (poté Terezké, nynější Pavelčákovy) a vodu do ní přivádět z Křížového pramene na úpatí Tabulového vrchu. Sochař Jan Antonín Richter (1712–1762) v roce 1751 vytvořil více návrhů kašny. Dvorská kancelář ve Vídni při posuzování jeho plánů vycházela i z nesouhlasného stanoviska olomouckého pevnostního velitelství, které se týkalo výstavby vodovodu. V roce 1753 byl Olomouckému magistrátu doručen dokument o tom, že vojenský erár stavbu vodovodu finančně nepodpoří. Kašna tedy nevznikla.⁶⁹

V roce 1995 byla zahájena celková přeměna Horního náměstí. Ožila myšlenka vytvořit tuto kašnu u jihozápadního nároží radnice.⁷⁰ Snahou autorů a města bylo pokračovat v barokní tradici a doplnit soubor kašen s antickými výjevy.⁷¹ Bohužel se projekt pozdržel, protože v červenci roku 1997 Olomouc postihly ničivé povodně. Městská rada požádala v roce 2000 olomouckého rodáka a sochaře Ivana Theimera (nar. 1944), aby se ujal zhotovení díla. Italská architektka Angela Chiantelliová (nar. 1948), působící v toskánském městě Lucca,

⁶⁶ FIALA, Jiří, KAŠPAR, Zdeněk a ŠTĚPÁN, Jan. *Voda pro Olomouc: z historie zásobování města Olomouce vodou*, s. 38–39.

⁶⁷ NEŠKUDLA, Bořek. *Encyklopedie bohů & mýtů starověkého Říma & Apeninského poloostrova*, s. 176–177.

⁶⁸ KREJČÍ, Vilém. *Saturnus*. In: BAHNÍK, Václav. *Slovník antické kultury*, s. 549.

⁶⁹ FIALA, Jiří, KAŠPAR, Zdeněk a ŠTĚPÁN, Jan. *Voda pro Olomouc: z historie zásobování města Olomouce vodou*, s. 37.

⁷⁰ Tamtéž, s. 69.

⁷¹ GARČIC, Jindřich a MÉSZÁROS, Bernadett. *Antická Pécs a "antická" Olomouc: katalog výstavy*, s. 11.

spolupracovala na architektonickém řešení kašny a okolí. 27. září 2002 byl slavnostně spuštěn provoz Ariónovy kašny. Její celková realizace stála skoro 20 miliónů korun.⁷²

Ústřední postavou je Arión držící delfína. Neřadil se mezi antické bohy. Pavel Zatloukal uvádí, že tvůrce tuto skutečnost vystihl asymetrickým osazením sochy. Kašna se v tomto odchyluje od ostatních a zároveň liší i od tehdejších návrhů Richtera. Básníka doplňují dvě sošky dětí s hudebními nástroji a želva s obeliskem. Ten je pokrytý mnoha plastickými napodobeninami starých rytin, notovými zápisy či medailemi. Vše se váže k historickým událostem města. Objevuje se zde i mnoho jmen olomouckých osobností. Theimer vytvořil kompozici, kde naproti sobě stojí delfíni a kapři.⁷³ Vedle kašny se nachází další kovová želva. Věnoval ji olomouckým dětem.⁷⁴

Původní kašna měla motivem Arióna symbolizovat alegorii dosud neodčinitelné nespravedlnosti. Novodobá Ariónova reprezentuje původní záměr. Rovněž je možné jí porozumět jako počtě generacím, které zde žily. Přes různé potíže zvládly zachovat život ve městě a zapříčinit se o jeho rozvoj.⁷⁵

Arión (7.–6. století př. n. l.) byl básník a pěvec z Méthymny na Lesbu. Velmi známá je pověst o jeho podivuhodné záchraně delfínem. Když putoval z Itálie domů do Řecka, námořníci s kapitánem chtěli získat jeho vzácné dary a zbavit se ho. Dovolili mu zahrát na lyru, poté musel skočit do moře. Pěvce zachránil delfín a převezl ho na hřbetě zpět na břeh – do Korinthu.⁷⁶

⁷² FIALA, Jiří, KAŠPAR, Zdeněk a ŠTĚPÁN, Jan. *Voda pro Olomouc: z historie zásobování města Olomouce vodou*, s. 69–70.

⁷³ ZATLOUKAL, Pavel. *Sedmá olomoucká kašna*. In: DANIEL, Ladislav a PERŮTKA, Marek. *Ariónova kašna v Olomouci*. Olomouc: Statutární město Olomouc, 2002, s. 21–22.

⁷⁴ FIALA, Jiří, KAŠPAR, Zdeněk a ŠTĚPÁN, Jan. *Voda pro Olomouc: z historie zásobování města Olomouce vodou*, s. 70.

⁷⁵ GARČIC, Jindřich a MÉSZÁROS, Bernadett. *Antická Pécs a "antická" Olomouc: katalog výstavy*, s. 16.

⁷⁶ KREJČÍ, Vilém. *Arión*. In: BAHNÍK, Václav. *Slovník antické kultury*, s. 67.

3 Restaurování olomouckých barokních kašen

Kašny mají z historického a uměleckého hlediska nevyčísitelnou hodnotu, tudíž je nezbytné o ně pečovat odpovídajícím způsobem. Údržbami, opravami a restaurováním se památky zachovávají i pro další generace.

3.1 Vliv vody

Na uměleckých dílech se podepisuje jejich stáří a působí na ně více vlivů. Kašny jsou od jara do podzimu napuštěny vodou. A právě tento živel napáchá spoustu škod, které je nutno napravit.

Voda tryská na kámen a vyhlazuje jej. Zanechává na kašně povlaky, stejně jako řasy, sinice a bakterie. Kovové roury pro rozvod vody do chrličů korodují a usazuje se v nich vodní kámen. Stejně tak rezavějí i jiné kovové prvky, které propojují jednotlivé části sochařské výzdoby, kamenné kvádry a desky nádrží.⁷⁷

3.2 Restaurátorské postupy

Již v 18. století bylo o kašny pečováno. Důkazem toho je nepřilíš čitelný nápis R A 1770, jenž nalezneme na soklu Herkulovy kašny. RENOVATUM ANNO 1770 značí, že v roce 1770 došlo k obnovení kašny. Při restaurování historických památek z kamene se striktně dodržují konkrétní zásady a postupy jednotlivých činností. Nejprve je nutné provést restaurátorský průzkum, aby se posoudil stav díla před jeho renovací. Při tomto zkoumání se odebírají vzorky materiálů určené k nejrůznějším analýzám.⁷⁸ Následně se s výsledky z laboratoří a vlastní studie přistoupí k vyhotovení „koncepte restaurátorského zásahu, který je chápán jako komplexní soubor záchranných a preventivních opatření směřujících k zabezpečení hmotné podstaty památky, jejímu zachování a znovuodhalení její estetické a historické hodnoty“.⁷⁹ Po provedení veškerých prací se na závěr sepisuje restaurátorská zpráva. Slouží především jako cenný zdroj informací při další renovaci.

⁷⁷ FIALA, Jiří, KAŠPAR, Zdeněk a ŠTĚPÁN, Jan. *Voda pro Olomouc: z historie zásobování města Olomouce vodou*, s. 80.

⁷⁸ Tamtéž, s. 80–81.

⁷⁹ Tamtéž, s. 81.

4 Eticky konfliktní rozměr

„Hlavním nepřítelem byl památkám vždy člověk. Nevzdělanost a lhostejnost, falešně zaměřená ctižádost a nekontrolované pocity, primitivní touha po kráse a ziskuchtivost byly prameny, z nichž vyvěrala všechna nebezpečí pro památky.“⁸⁰

Eticky konfliktní rozměr se v souvislosti s olomouckými kašnami objevuje již na počátku jejich vzniku. Jedná se o reakci na upadající slávu města. Další eticky konfliktní záležitosti se vyskytují v současnosti, a to především v podobě koupání v kašnách a vandalismu.

4.1 Utilitární význam kašen v minulosti

V minulosti kašny sloužily lidem jako zdroj užitkové vody. Nacházely se na volných prostranstvích, tedy na náměstích, v ulicích a ve dvorech domů. Zcela jistě jejich umístění souviselo nejen s tím, že voda z nádrží a kašen měla být dostupná všem, ale také snadno přístupná kvůli častým požárům. Taková místa zároveň sloužila lidem jako komunikační centra. Chodili si nabrat vodu a potkávali se zde se svými sousedy nebo známými. Probírali spolu rodinné záležitosti, informovali se navzájem o aktuálním dění ve městě a podobně. V současnosti kašny již neplní původní funkci zásobáren vody.⁸¹ Nadále však slouží jako prostor, kde se lidé potkávají a odpočívají.

4.2 Eticky konfliktní rozměr z hlediska historie

Z historického pohledu je možné vnímat olomoucké barokní kašny jako určitou naději na zažehnání obrovských ztrát a zdůraznění významu města. Sloužily rovněž jako symbolická ochrana Olomouce v době, kdy ztratila svoje postavení hlavního města Moravy po třicetileté válce. Lidé pociťovali tyto události jako velkou křivdu. Prostřednictvím kašen demonstrovali, že se tak stalo neprávem a zasadili se o znovuzrození Olomouce.

4.3 Eticky konfliktní rozměr z hlediska současnosti

V Olomouci se pohybují téměř každý den již od útlého dětství. Díky tomu jsem zjistila mnoho informací a byla jsem svědkem různých konfliktních situací. Vycházím tedy ze získaných poznatků, ale také z článku od Technických služeb města Olomouce.

Pořádek kolem kašen i v nich se jeví jako problematická záležitost. Zvláště v horkých letních měsících se v kašnách lidé koupou nebo dokonce provádějí osobní hygienu a nabírají vodu pro vlastní potřebu. Ohrožují cenné památky svým nezodpovědným přístupem. Do určité míry tato problematika souvisí s lidmi bez domova. Dochází i k případům, kdy rodiče

⁸⁰ DVOŘÁK, Max. *Katechismus památkové péče*. 2. vyd. Praha: Národní památkový ústav, 2004, s. 184.

⁸¹ Město Český Krumlov. *Kašny a napajedla ve městě Český Krumlov*. Online. Dostupné z: https://encyklopedie.ckrumlov.cz/cz/mesto_histor_napaje/ [cit. 2024-03-31]

nechávají malé děti hrát si u kašen, házet do nich různé předměty. Znečišťují tak vodu v nich. Rodiče sice na děti dohlíží, ale prakticky nezasahují. To samé se týká i pejskařů. Takový vandalismus se podepisuje na stavu památek a způsobuje na nich nejen škodu majetkovou, ale především kulturní a historickou.

Kašny situované mimo historické jádro slouží jako ozdoba veřejného prostranství. Pouze některé z nich bývají napuštěny vodou. Jiné nejsou vůbec udržované a jeví známky silného poškození nejen kvůli stáří, ale i vandalismu. Týká se to především kašen, které se nachází na méně frekventovaných místech. Objevují se v zahradách významných kulturních památek a důležitých staveb či na velkých sídlištích.⁸²

Podle vlastní rešerše bylo zjištěno, že uživatelé sdílí na sociálních sítích (především YouTube) krátká videa koupání v olomouckých barokních kašnách, tedy na zakázaných místech. Činnost je vykonávána bez ohledu na skutečnost, že může dojít k poškození cenných děl.

Kašny v historickém jádru taktéž plní funkci estetickou a jejich prostřednictvím se návštěvníci a turisté seznamují s bohatou historií města. Od jara do podzimu v nich tryská voda. Ta ochlazuje vzduch a zvyšuje jeho vlhkost. Zároveň láká k osvěžení...

4.4 Právní ochrana národních kulturních památek

Olomoucké barokní kašny jsou národní kulturní památkou. Koupání v nich je tedy zakázáno. Kašny se nesmí znečišťovat, poškozovat a není dovoleno po nich šplhat.⁸³ Pokud se někdo tohoto jednání dopustí, řeší situaci strážníci městské policie jako podezření z přestupku. Postupují podle zákona o státní památkové péči.⁸⁴

Zároveň by se takové chování jedinců, kteří porušují pravidla, dalo považovat za neetické. Kašny jsou sice součástí veřejného prostoru, ale někteří lidé zapomínají nebo ani neví, že se jedná o velmi významná díla, ke kterým by měli přistupovat s úctou. „*Jsou to v první řadě umělecká díla, viditelný výraz toho, co slučuje v citovém životě a ve fantazii přítomnost s minulostí, a dále odkaz předků, jehož ctění je morální povinností, která by měla každému přejít do těla a do krve, tak jako úcta k cizímu majetku.*“⁸⁵

⁸² OdpadLeak – Online zpravodaj Technických služeb města Olomouce. *Správa kašen? Práce na 7 dní v týdnu*. Online. Dostupné z: <https://odpadleak.tsmo.cz/sprava-kasen-prace-na-7-dni-v-tydnu/> [cit. 2024-02-06]

⁸³ Informace poskytla Mgr. Blanka Masničáková, právnická Městské policie Olomouc. Olomouc 20. 2. 2023.

⁸⁴ Městská policie Olomouc. *Chovejme se ohleduplně k historickým památkám*. Online. Dostupné z: <https://mp-olomouc.cz/pro-verejnost/vysvetleni-pojmu/25275?fbclid=IwAR2b5OKPFGo3pMhYU0JkPJU1OxOLiQnDnRURttc-2MvT1JqY9jv-xCT4uE> [cit. 2024-02-06]

⁸⁵ DVOŘÁK, Max. *Katechismus památkové péče*, s. 18.

Z právního hlediska zůstává spornou skutková podstata v případě, že někdo vybírá mince z kašny. Neexistuje zde jednoznačný právní výklad a k němu příslušná judikatura. Žádný soud zatím nestanovil, jak správně posuzovat tyto situace. Mgr. Blanka Masničáková, právník Městské policie Olomouc, zastává právní názor, že se jedná o přivlastnění nálezů. Podle občanského zákoníku by se k mincím v kašnách mělo přistupovat jako k opuštěné a nalezené věci. Když ji občan nalezne, měl by ji vrátit na obecní úřad. Pokud si věc ponechá, dopouští se tím přestupku. Jestliže má nález velkou hodnotu, jedná se dokonce o trestný čin. V případě krádeže mincí z kašen jde o přestupek proti majetku.

Všechny kašny v historickém jádru jsou monitorované městským kamerovým dohlížecím systémem. Městští strážníci řeší jednotky případů přestupků za rok, v rámci kterých dochází k protiprávnímu jednání ve vztahu ke kašnám. Například za rok 2022 existuje celkem 5 záznamů. Všechny zásahy proběhly u Caesarovy kašny. Pokaždé zakročili strážníci u stejných incidentů – u lezení do nádrže a šplhání na jezdeckou sochu Caesara.⁸⁶

4.5 Opatření týkající se Ariónovy kašny

Novodobá Ariónova kašna nepatří do souboru barokních kašen. Není národní kulturní památkou, tudíž se na ni nevztahuje ochrana podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Brouzdání je v Ariónově kašně povoleno. Pokud se v ní lidé koupou, strážníci je mohou upozornit na chemicky ošetřenou vodu chlornanem sodným a s tím související zdravotní rizika v podobě kožních onemocnění. Samotné koupání se za přestupek nepovažuje, tudíž nelze donutit ani vyzvat k zanechání tohoto počínání. Ovšem v případě veřejného pohoršení, poškození kašny nebo jejího znečištění může strážník vyzvat k upuštění od tohoto jednání. Neuposlechnutí výzvy může být kvalifikováno jako přestupek dle příslušného zákona. V případě samotného poškození by se již jednalo o podezření z trestného činu vzhledem k hodnotě kašny, tudíž by bylo nezbytné přivolat Policii České republiky.⁸⁷

Pro porovnání je možné uvést kašnu Matky s dítětem, která stojí před dětskou klinikou Fakultní nemocnice Olomouc. U této památky se dokonce nachází dvě cedule. Upozorňují, že voda v kašně je chemicky ošetřena.⁸⁸ Také je na nich napsáno, že kašna slouží ke zpříjemnění prostředí nemocničního areálu, nikoliv na hraní dětí.

⁸⁶ Informace poskytla Mgr. Blanka Masničáková, právník Městské policie Olomouc. Olomouc 20. 2. 2023.

⁸⁷ Informace poskytla Mgr. Blanka Masničáková, právník Městské policie Olomouc. Olomouc 20. 2. 2023.

⁸⁸ FIALA, Jiří, KAŠPAR, Zdeněk a ŠTĚPÁN, Jan. *Voda pro Olomouc: z historie zásobování města Olomouce vodou*, s. 70.

5 Etický rozbor článku podle modelu Potter Box

Při zabývání se problematikou koupání v kašnách jsem objevila článek s názvem „*Bezdomovci bez hygieny. Po žebření zakázali v Prostějově i koupání v kašnách*“.⁸⁹ Byl zveřejněn 15. 11. 2023 na internetovém zpravodajském portálu prostejovsky.denik.cz. Autorem je Zdeněk Vysloužil. Článek jsem si vybrala především kvůli vyjadřování reportéra, kterému se budu věnovat. Rozbor provedu pomocí metody Potter Box, která pomáhá řešit etické otázky. Rozhodovací model se skládá z definice problému, hodnot, principů a loajalit.

5.1 Definice problému

Autor krátce informuje o vyhlášce, která zakazuje koupání v kašnách v Prostějově. Tato činnost je zakázána především z důvodu narušování veřejného pořádku a znečišťování těchto zařízení. Titulek článku začíná slovy „*bezdomovci bez hygieny*“. Reportér uvádí stanovisko radních a vyjádření náměstkyně primátora. Připojuje anketu. V rámci ní se obrací na čtenáře s otázkou „*Pomůže to k tomu, aby se nepřizpůsobiví nekoupali?*“. Respondenti měli na výběr ze dvou odpovědí: „*Ne, strážníci se nepřizpůsobivých bojí a odnesou to pouze děti*“ a „*Ano, ta svoloč si tam kolikrát i prala*“.

5.2 Hodnoty

- Objektivita a spravedlnost: Základní hodnoty novinářské práce, které vyžadují vyvážené a nestranné zpravodajství
- Lidská důstojnost: Právo jednotlivce na zachování důstojnosti, i když je v tíživé životní situaci
- Veřejná služba: Novináři by měli informovat veřejnost o relevantních sociálních problémech tak, aby přispívali k pozitivním sociálním změnám.

5.3 Principy

- Deontologie: Novináři by měli dodržovat etické standardy, jako je objektivita, nezávislost a spravedlnost. Použití termínu „*svoloč*“ v anketě a bulvarizující titulek může být vnímáno jako porušení těchto principů.

⁸⁹ VYSLOUŽIL, Zdeněk. *Bezdomovci bez hygieny. Po žebření zakázali v Prostějově i koupání v kašnách*. In: prostejovsky.denik.cz. Online. Dostupné z: https://prostejovsky.denik.cz/zpravy_region/bezdomovci-bez-hygieny-po-zebrani-zakazali-v-prostejove-i-koupani-v-kasnach-2023.html [cit. 2024-03-31]

- Utilitarismus: Filozofický směr založený na maximalizaci celkového dobra pro co nejvíce lidí se nejeví v tomto případě jako vhodný, jelikož autor svým způsobem vyjadřování nepřináší užitek.

5.4 Loajality

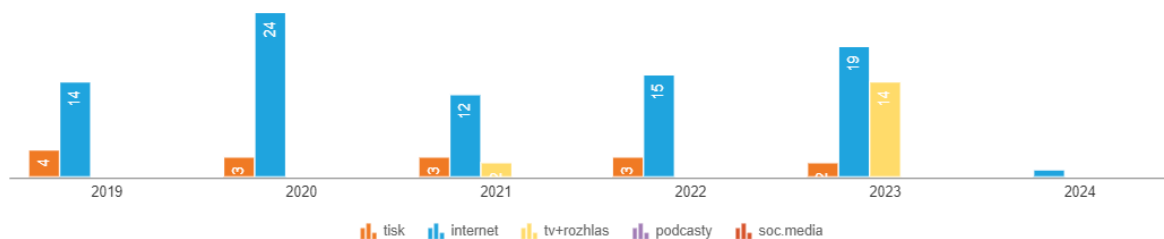
- Čtenáři
- Obyvatelé Prostějova
- Strážníci Městské policie
- Lidé bez domova
- Rada města Prostějova
- Prostějovský deník

5.5 Závěr etického rozboru

Dle mého názoru se nejeví jako přínosné informovat o celé záležitosti způsobem, jaký zvolil autor článku. Reportér nepřímo vyjadřuje osobní názory, a to prostřednictvím možností v anketě. V rámci nich hodnotí práci strážníků či označuje některé občany hanlivým výrazem „svoloč“. Osobní postoje by měl jasně oddělovat od faktických informací. Použití hanlivých slov a bulvarizujícího titulku může podkopat důvěru veřejnosti v novinářskou práci. Bylo by vhodné, aby byla zpráva prezentována způsobem, který respektuje důstojnost všech zúčastněných. Zároveň by měla poskytovat čtenářům ucelený obraz situace a nevyvolávat zbytečné emoce.

6 Mediální analýza pomocí Anopressu

Prostřednictvím mediální databáze Anopress bylo od 1. 4. 2019 do 31. 3. 2024 zaznamenáno celkem 116 mediálních obsahů o olomouckých kašnách. Tento údaj byl zjištěn po zadání klíčového sousloví olomoucké kašny a názvů vybraných kašen v Olomouci, a to Ariónova, Caesarova, Delfínova, Herkulova, Jupiterova, Neptunova, Saturnova a kašna Tritónů v Olomouci. Provedlo se vyhledávání ve všech dostupných zdrojích v databázi.

Graf 1: Počet článků dle mediatypu v databázi Anopress od 1. 4. 2019 do 31. 3. 2024
Zdroj: Anopress⁹⁰

Graf 1 znázorňuje množství příspěvků za období od 1. 4. 2019 do 31. 3. 2024 podle typu média. Obsah byl uveřejněn v televizi, rozhlase, celostátních i regionálních denících a především na internetových zpravodajských portálech.

Celkem 39 článků se zabývá kašnami z hlediska jejich významu coby historických a kulturních památek. Prostřednictvím představení nových knižních titulů, upoutávek na zajímavé prohlídky a upozornění na konané výstavy se město snaží přilákat turisty k návštěvě druhé největší památkové rezervace v ČR. Média také informovala o Olomouckých barokních slavnostech, které každý rok probíhají v centru Olomouce. S letním festivalem plným barokní hudby, divadla a zajímavých představení již několik let souvisí i aranžování květinové výzdoby na Ariónově kašně a jiných památkách v okolí. Tyto živé dekorace zároveň slouží jako pozvánka na nadcházející letní etapu mezinárodní květinové výstavy Flora Olomouc. Opomenout nelze ani tradiční vánoční trhy, jednu z pravidelných akcí, která zakončuje sezónu na náměstích v historickém centru. Pro svoji nezaměnitelnou atmosféru právem zaujímají jednu z předních příček při hodnocení u návštěvníků a turistů ve srovnání s ostatními městy. Přispívají k tomu kromě bohatého doprovodného programu i neobvyklé komentované prohlídky a pohled na památky v adventním čase. Podle druhu události se v jednotlivých příspěvcích vyjadřují pořadatelé a organizátoři, například zástupci města. Bylo zjištěno, že se

⁹⁰ Anopress. Dostupné z: anopress.cz [cit. 2024-04-03]

každým rokem objevují v různých médiích zcela identické články. Kupříkladu v červenci roku 2019 se zveřejnilo 10 sdělení o vyzdobené Ariónově kašně. Z tohoto množství se 5 zcela shodných textů vyhledalo na 3 internetových zpravodajských portálech. Jednalo se o olomoucky.rej.cz, parlamentnilisty.cz a olomouckenovinky.cz. Na posledním zmíněném webu se totožný obsah vyskytl dokonce 3x v rozmezí několika dní. Další 3 články o vyzdobení Ariónovy kašny byly zveřejněny na zpravodajském portálu olomouckadrbna.cz. Vyšly ve stejný den a zcela se shodovaly. Zbylé 2 příspěvky publikovaly Olomoucké listy a krajskelisty.cz. Oba měly odlišné znění.

Každoročně na jaře bývá veřejnost prostřednictvím médií seznamována s pravidelným napouštěním vody do kašen. Jde o symbolické probouzení centra města do nové sezóny. Děje se tak po pravidelné zimní přestávce, kdy jsou kašny vypuštěny, aby vlivem mrazu nedošlo k jejich poškození a mohly být provedeny naplánované opravy. Samotnému napuštění předcházejí kontroly, čištění a prověření celé technologie kašen. Bez povšimnutí nikdy nezůstává zprovoznění a napuštění Ariónovy kašny u radnice. Technické služby ji na celou sezónu naplní vodou z kropicích vozů. Do ní se přidávají chemikálie, které zabraňují vzniku řas a udržují ji průzračnou. Dále se objevují články o měření vlivu vody na teplotu okolního vzduchu či o velkých renovacích kašen. Celkový počet příspěvků o vodě a opravách je 34. Pravidelně se k napuštění kašen vyjadřují ředitel Technických služeb města Olomouce a náměstek primátora. Například v roce 2020 z celkového počtu 10 sdělení bylo vyhledáno 8 totožných textů na zpravodajských portálech olomoucky.rej.cz, parlamentnilisty.cz, novinky.cz (2 články), cysnews.cz, olomouckenovinky.cz (3 články). Zbylé 2 odlišné mediální obsahy zveřejnily regionální vysílání tvmorava.cz a deník Právo.

Další téma se týká významných olomouckých osobností spjatých s kašnami, kdy si například při příležitosti výročí narození nebo úmrtí připomínáme jejich počiny. Takových článků je 9. Kupříkladu v lednu roku 2020 psaly naprosto shodně 3 weby o olomouckém sochaři Josefu Stárkovi. Jednalo se o olomoucky.rej.cz, olomouckadrbna.cz a fnol.cz.

Zbylých 34 mediálních obsahů nemá přímou souvislost s olomouckými kašnami. Jsou v nich zmiňovány pouze okrajově.

V průběhu každého roku je zveřejněn zhruba stejný počet příspěvků – necelých 20. Výjimkou je pouze rok 2020, kdy propukla pandemie koronaviru a média jich vydala dohromady 27.

O tématu nejvíce informovaly regionální stanice Českého rozhlasu (ČRo), internetové zpravodajské portály olomouckyrej.cz a olomouckadrbna.cz, a to s počty mediálních výstupů 16, 11, a 7.

Vzhledem k tomu, že se jedná o kašny v Olomouci, píšou o nich především regionální zpravodajské weby a regionální tisk.

Při porovnávání rozdílných příspěvků o jedné události lze konstatovat, že jsou sdělení prezentována obdobným způsobem. Je to dáno zejména tím, že kašny jako neživé součásti města nevytváří příliš mnoho prostoru pro protichůdné informování o stejné záležitosti.

7 Mediální výstup

Hlavním mediálním výstupem je série patnácti fotografií olomouckých kašen s antickými motivy. Zaměřila jsem se na významný soubor šesti barokních kašen – Neptunovu, Herkulovu, Jupiterovu, Tritónů, Caesarovu a Merkurovu. Fotografovala jsem také další čtyři důležité kašny – Delfínovu, Saturnovu, Hygii a Ariónovu. O všech zmíněných uměleckých dílech pojednává teoretická část bakalářské práce. Cílem bylo zachytit propojení těchto památek s lidmi ve veřejném prostoru. Vedlejším mediálním výstupem je grafika. Z fotografií vznikla fotokniha s názvem Život olomouckých kašen. Vedoucím hlavního mediálního výstupu je prof. Mgr. Jindřich Štreit, dr. h. c. a vedlejšího mediální výstupu Mgr. Veronika Müllerová. Oběma děkuji za odborné vedení a cenné rady. Mediální výstup je dostupný na tomto odkaze: <https://owncloud.cesnet.cz/index.php/s/VTmVRMH6anUVvDc>

Závěr

Bakalářská práce *Historie a současnost olomouckých kašen* se zaměřuje na kašny v Olomouci. Nejzásadnější je soubor olomouckých barokních kašen, který propojuje do hloubky historii města Olomouce s antickou mytologií. Svoji výjimečnosti patří i k evropským unikátům. Toto dílo oslovuje generace nejen po umělecké stránce, ale především připomíná obnovení a povznesení města, o které se obyvatelé zasloužili po třicetileté válce.

Cílem bakalářské práce bylo představit olomoucké kašny, jejich historický i současný význam a propojení s antickou mytologií. Důležité bylo vysvětlit symboliku, kterou kašny antickými náměty vyjadřují.

Práce nastiňuje etapu dějin Olomouce v období vzniku souboru kašen. Podrobně se zabývá kašnami z barokního souboru i dalšími neméně významnými olomouckými kašnami. Pojednává i o restaurování, které je klíčové pro zachování památek.

Eticky konfliktní rozměr tématu je rozebrán z hlediska historie i současnosti. Jako součást veřejného prostoru v současnosti plní kašny převážně estetickou funkci. Od jara do podzimu jsou napuštěny vodou. Díky pozorování života kolem nich je možné konstatovat, že voda přiláká větší počet návštěvníků, ale také zároveň vyvolává u památek větší množství konfliktních situací. Koupání v kašnách je záležitost, která netrápí jen olomoucké občany, ale i obyvatele jiných měst. S koupáním úzce souvisí narušování veřejného pořádku a vandalismus. Je tedy důležité se zabývat i právní ochranou památek olomouckých kašen. Vzhledem k tomu, že mají nevyčíslitelnou hodnotu, je nutné k nim přistupovat s úctou. Byl proveden etický rozbor vybraného článku, který se týká zmiňované problematiky, a to s využitím modelu Potter Box.

Součástí je mediální analýza příspěvků, které byly vyhledány pomocí databáze Anopress. Média o kašnách informují v širším kontextu. Převážně však vyzdvihují jejich nejdůležitější význam z hlediska historie a kultury.

Kašny jsou stále živou součástí Olomouce. To se snaží vyjádřit fotografie, které zachycují propojení památek s lidmi. Z fotografií byla vytvořena fotokniha s názvem *Život olomouckých kašen*.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Kinclová Michaela

Název fakulty a katedry: Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého
v Olomouci, Katedra komunikačních studií

Název bakalářského projektu: Historie a současnost olomouckých kašen

Jméno vedoucího bakalářského projektu: doc. Tomáš Parma, Ph.D. et Ph.D.

Počet stran: 33

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 12

Rok obhajoby: 2024

Klíčová slova: soubor barokních kašen, kašny, Olomouc

Abstract

The bachelor thesis *History and Present of Olomouc Fountains* deals with the Olomouc fountains, especially the set of Baroque fountains. The set was created as part of the monuments initiative, which was formed in response to the declining fame of the city after the traumas caused by the Thirty Years' War. This bachelor thesis aims to present the Olomouc fountains, their historical and contemporary significance and their connection with Classical antiquity mythology. It also emphasises the explanation of the symbolism that the fountains convey through classical antiquity themes. At the beginning, the stage of Olomouc's history at the time of the fountains' creation is briefly presented. Separate subchapters are devoted to the individual fountains of the unique set. The work also deals with other fountains that do not belong to the mentioned set but have also played an important role in the history of the city. The restoration of the fountains is also briefly described. The following and no less significant chapter deals with the ethically conflicting dimension of the topic, both from the historical and contemporary point of view. An ethical analysis of the selected article using the Potter Box model and a media analysis of the articles retrieved using the Anopress database are also performed. In the last chapter, a media output is presented and referenced. These are the photographs from which a photo book called *The Life of Olomouc Fountains* was created. The media output aimed to capture the connection between the monuments and people. The bachelor thesis is based mainly on literature research, as well as the aforementioned media and ethical analysis. By explaining the individual symbols expressed on the fountains through Classical antiquity mythology, it was possible to present specific events from the history of Olomouc. Today, the fountains fulfil an aesthetic function in public space. Above all, they are a significant heritage that preserves information from the past for future generations. As these monuments are of incalculable value from a historical point of view, attention was drawn to the public's approach toward them and the legal protection of monuments. It was also established how often and in what way the Olomouc fountains have been reported in the media in recent years.

Author's surname and first name: Kinclová Michaela

Name of the faculty and study programme: The Sts. Cyril and Methodius Faculty of Theology, Palacký University in Olomouc, Ethics and Culture in Media Communication

Title of bachelor project: History and present of Olomouc fountains

Name of the supervisor of the bachelor project: doc. Tomáš Parma, Ph.D. et Ph.D.

Number of pages: 33

Number of appendices: 0

Number of titles of literature used: 12

Year of defence: 2024

Keywords: set of baroque fountains, fountains, Olomouc

Seznam použitých zdrojů

Literatura

1. BAHNÍK, Václav. *Slovník antické kultury*. Praha: Svoboda, 1974. 717, [2] s. Členská knižnice nakl. Svoboda.
2. DANIEL, Ladislav a PERŮTKA, Marek. *Ariónova kašna v Olomouci*. Olomouc: Statutární město Olomouc, 2002. ISBN 80-85-227-52-5.
3. DVOŘÁK, Max. *Katechismus památkové péče*. 2. vyd. Praha: Národní památkový ústav, 2004. 195 s. ISBN 80-86234-55-X.
4. ELBEL, Martin, ed., JAKUBEC, Ondřej, ed. a BLÁHA, Josef. *Olomoucké baroko. I - úvodní svazek, Proměny ambicí jednoho města*. 1. vyd. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2010. 455 s. ISBN 978-80-87149-38-6.
5. FIALA, Jiří, KAŠPAR, Zdeněk a ŠTĚPÁN, Jan. *Voda pro Olomouc: z historie zásobování města Olomouce vodou*. V Olomouci: Danal, 2010. 107 s. ISBN 978-80-85973-70-9.
6. GARČIC, Jindřich a MÉSZÁROS, Bernadett. *Antická Pécs a "antická" Olomouc: katalog výstavy*. V Olomouci: Vlastivědné muzeum, c2007. 16 s. ISBN 978-80-85037-51-7.
7. JAKUBEC, Ondřej, ed., PERŮTKA, Marek, ed. a ANTONOVIČ, Vladan. *Olomoucké baroko. 2 - katalog, Výtvarná kultura let 1620-1780*. 1. vyd. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2010. 655 s. ISBN 978-80-87149-39-3.
8. JAKUBEC, Ondřej, ed. a PERŮTKA, Marek, ed. *Olomoucké baroko: výtvarná kultura let 1620-1780. 3, Historie a kultura*. 1. vyd. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2011. 335 s. ISBN 978-80-87149-40-9.
9. NEŠKUDLA, Bořek. *Encyklopedie bohů & mýtů starověkého Říma & Apeninského poloostrova*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. 215 s. ISBN 80-7277-264-3.
10. SVOBODA, Ludvík, ed. a kol. *Encyklopedie antiky*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1973. 741 s., [16] s. barev. obr. příl.
11. TICHÁK, Milan. *Ztracené adresy: o tom, co v Olomouci bývalo a co už není*. 1. vyd. V Olomouci: Burian a Tichák, 2007. 178 s. ISBN 978-80-903687-6-7.
12. *Olomoucké baroko: výtvarná kultura let 1620-1780: průvodce*. [Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2010]. 80 s., [1] l. barev. obr. příl. ISBN 978-80-87149-42-3.

Periodika a články

1. GARČIC, Jindřich. *Poselství kašny Tritonů. KROK: kulturní revue Olomouckého kraje*. 2019, roč. 16, č. 3, s. 64–66. ISSN 1214-6420.
2. GARČIC, Jindřich. *Sedmá kašna aneb příběh olomoucké touhy po nápravě minulosti. KROK: kulturní revue Olomouckého kraje*. 2022, roč. 19, č. 4, s. 29–35. ISSN 1214-6420.

Internetové zdroje

1. Anopress. Dostupné z: anopress.cz [cit. 2024-04-03]

2. Město Český Krumlov. *Kašny a napajedla ve městě Český Krumlov*. Online. Dostupné z: https://encyklopedie.ckrumlov.cz/cz/mesto_histor_napaje/ [cit. 2024-03-31]
3. Městská policie Olomouc. *Chovejme se ohleduplně k historickým památkám*. Online. Dostupné z: <https://mp-olomouc.cz/pro-verejnost/vysvetleni-pojmu/25275?fbclid=IwAR2b5OKPfGo3pMhYU0JkPJU1OxOLiQnDnRURttc-2MvT1JqY9jv-xCT4uE> [cit. 2024-02-06]
4. OdpadLeak – Online zpravodaj Technických služeb města Olomouce. *Správa kašen? Práce na 7 dní v týdnu*. Online. Dostupné z: <https://odpadleak.tsmo.cz/sprava-kasen-prace-na-7-dni-v-tydnu/> [cit. 2024-02-06]
5. VYSLOUŽIL, Zdeněk. *Bezdomovci bez hygieny. Po žebření zakázali v Prostějově i koupání v kašních*. In: [prostejovsky.denik.cz](https://prostejovsky.denik.cz/zpravy_region/bezdomovci-bez-hygieny-po-zebrani-zakazali-v-prostejove-i-koupani-v-kasnach-2023.html). Online. Dostupné z: https://prostejovsky.denik.cz/zpravy_region/bezdomovci-bez-hygieny-po-zebrani-zakazali-v-prostejove-i-koupani-v-kasnach-2023.html [cit. 2024-03-31]

Ostatní zdroje

1. Informace poskytla Mgr. Blanka Masničáková, právnická Městské policie Olomouc. Olomouc 20. 2. 2023.